

O reconsiderare a rolului studiilor doctorale din perspectiva societății cunoașterii

Drd. Sergiu-Lucian Raiu

doctorand sociologie, Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială, Cluj-Napoca, România

Sursa: Revista Inovația Socială, vol. 4, nr. 2/2012 (iulie-decembrie)

URL stabil: <http://inovatiasociala.ro/index.php/jurnal/article/view/143/163>

Publicată de: Institutul de Cercetare a Calității Vieții

Revista Inovația Socială este o revistă online creată în cadrul proiectului „Inovația Socială - Factor al dezvoltării socio-economice”, proiect coordonat de Prof.dr. Cătălin Zamfir în cadrul Institutului de Cercetare a Calității Vieții. Această revistă utilizează politica liberului acces la conținut, pornind de la principiul conform căruia cercetarea deschisă publicului sporește schimbul global de cunoaștere. Inovația socială este o revistă electronică pe care cititorii o pot urmări pe măsură ce este scrisă și pe care o pot scrie ei înșiși. Revista va avea o apariție bianuală, dar fără a avea o dată de apariție, ci un interval în care este scrisă.. În perioada respectivă, pe platforma online vor fi publicate în timp real contribuțiile și dialogurile generate între cititori și contributori.

Prin accesarea articolelor din arhiva Revistei Inovația Socială indicați acceptarea termenilor și condițiilor de utilizare care sunt disponibile la adresa <http://www.inovatiasociala.ro/> care indică, în parte, faptul că puteți utiliza copiile articolelor doar pentru utilizare personală, necomercială. Vă rugăm să contactați redacția pentru alte tipuri de utilizare la adresa

inovatiasociala@gmail.com

Orice copie a materialelor din Revista Inovația Socială trebuie să conțină aceeași notă de drepturi legale, așa cum apar acestea pe ecran sau tipărite.

O reconsiderare a rolului studiilor doctorale din perspectiva societății cunoașterii

Drd. Sergiu-Lucian Raiu

Societatea umană a parcurs diferite etape în evoluția sa de la cea de vânători-culegători, agrară, industrială, informațională și până la cea în care trăim, numită *societatea cunoașterii*. Odată cu cea mai tulburătoare transformare și extindere a unei aplicații a Internetului, tehnologia *world wide web*, s-a produs și o transformare socială majoră pentru fiecare dintre noi. Acum putem coopera și concura în timp real cu mai mulți oameni din alte colțuri ale lumii în diferite domenii și în relații mai strânse decât în oricare altă perioadă istorică – folosindu-ne de calculatoare, e-mail, rețele cu fibră optică, teleconferințe sau de software-uri noi și dinamice. Niciodată în istoria planetei noastre nu s-a mai întâmplat ca atâția oameni – pe cont propriu – să aibă posibilitatea de a găsi atât de multe informații despre atât de multe lucruri și despre atâția alți oameni. Deși procesele de schimbare socială din trecut s-au bazat tot pe progrese în cunoaștere, cunoștințele noi erau menite să consume natura-mamă. Vorbim acum despre *societatea cunoașterii* – ca aproximare a societății globale – deoarece acum se încearcă să se pună de acord nevoile naturii umane, tot mai mari și mai diverse, cu cele ale regenerării naturii-mame, propunând modalități de dezvoltare ale resurselor inepuizabile, înainte de toate a resursei reprezentate de inteligența umană, de cunoaștere, de propensiunea spre inovare, de capacitatea antreprenorială sau de asociativitatea creativă (Marin Dinu în Ion Gh. Roșca, 2006: 10).

Astăzi, succesul în carieră este tot mai condiționat de reveniri frecvente în instituțiile de formare – inclusiv reveniri în universități – pentru a achiziționa noi cunoștințe, aptitudini și competențe, pentru a actualiza formarea academică și profesională inițială. *De aceea se afirmă că în societatea cunoașterii singura aptitudine care nu se învechește este aptitudinea de a învăța.* (Mihai Korca în Ion Gh. Roșca, 2006: 206).

În acest sens, pe măsura înaintării către societatea cunoașterii, învățarea de-a lungul întregii vieți, calificarea și recalificarea forței de muncă devin caracteristici definitorii și practicate de o parte tot mai însemnată a populației de studenți și absolvenți de învățământ superior (Mihai Korca, Ion Gh. Roșca, 2006: 205).

Conștientizarea acestui fapt, nu este universal valabilă, iar propria experiență dovedește acest fapt. Aproape tuturor persoanelor cărora le mărturiseam că doresc să urmez un *doctorat* replicau următoarele „vrei să te faci profesor?” sau „studiile doctorale nu te ajută în viața profesională!”, sugerând ideea că cei care urmează studii doctorale – ar trebui să parcurgă obligatoriu o carieră universitară sau de cercetare și că în alte domenii de activitate profesională își dovedesc inutilitatea.

Din păcate, mai există o concepție *doctoratul ca o încununare de carieră* și aceasta chiar la nivelul unor conducători științifici tradiționaliști, care

continuă să pledeze pentru studii doctorale întreprinse la o vârstă matură, când a fost deja acumulată o substanțială experiență profesională. Este adevărat că această preconcepție a fost indusă de diversitatea candidaților, atât din punctul de vedere al vârstei, al studiilor prealabile absolvite, al stadiului carierei, al experienței acumulate, al statusului profesional sau al scopului urmărit prin efectuarea doctoratului. Însă în societatea de astăzi, o societate numită a *cunoașterii*, în care singura soluție pragmatică presupune învățarea pe parcursul întregii vieții, studiile doctorale au o cu totul altă semnificație.

Dinamica Procesului Bologna, ce a dus la o reconfigurare a sistemului de studii, a însemnat o *nouă filozofie* a învățământului superior și, implicit, o reconsiderare a *rolului studiilor doctorale în formarea inițială pentru producerea și transmiterea științei*. Finalitatea noului doctorat ca parte a formării inițiale în învățământul superior presupune nu numai *dobândirea și dezvoltarea de aptitudini de cercetare și de producere a științei, ci și pregătirea doctoranzilor pentru o varietate de joburi (funcții și poziții) în cele mai diverse sectoare de activitate economică și socială a unei societăți și economii bazate pe cunoaștere*. (Mihai Korka în Ion Gh. Roșca, 2006: 206-207)

În abordarea nouă, doctoratul reprezintă o etapă de formare inițială în cadrul unui proces de învățare de-a lungul întregii vieți.

Al treilea ciclul de studii universitare are ca rezultat un alt fel de absolvent decât tradiționalul doctor în științe. Prin pregătirea pentru știință și pentru economia și societatea cunoașterii se asigură nu numai dezvoltarea competențelor teoretice și metodologice, dar și formarea unor aptitudini practice pentru ca educabilul să devină *proactiv în contexte noi*. (Mihai Korka în Ion Gh. Roșca, 2006: 208)

Fie că proiectăm sau folosim o nouă tehnologie; că lucrăm sau conducem o organizație sau pur și simplu hotărâm unde să locuim, în tot mai multe situații ale vieții de zi cu zi avem nevoie de cunoștințe atât tehnologice, cât și umaniste.

E important să ne documentăm, dacă nu chiar să ne specializăm în domenii diverse și aceasta deoarece astăzi se preferă cercetarea pluri- și interdisciplinară. Astăzi avem nevoie de o cunoaștere atât tehnologică, cât și socială și aceasta deoarece într-o lume a cărei complexitate crește continuu, aspectele tehnologice și sociale se întrepătrund tot mai mult.

Există o prăpastie între umaniști și tehnologi atât de înrădăcinată în societatea noastră și în noi încât o acceptăm ca pe un adevăr universal. Ne așteptăm de la copiii cărora le place matematica să nu le placă literatura și vice-versa. Tinerii adolescenți care merg la facultate se specializează în domenii umaniste sau în științe și tehnologie. Autorul, Michael Dertouzos subliniază acest fapt printr-o anecdotă: „Studentul care nu plătește cât trebuie într-un supermarket este fie de la Harvard și nu știe să socotească, fie de la MIT (Institutul Tehnologic din Massachusetts) și nu știe să citească”. (Michael Dertouzos, 2000: 278)

Cercetarea uni-disciplinară continuă să îmbogățească patrimoniul cunoașterii științifice, dar cele mai multe și spectaculoase rezultate sunt obținute în cadrul abordărilor care depășesc tratarea unilaterală a temelor actuale de cercetare.

Programele de doctorat oferă studentului obținerea nu numai a celei mai performante competențe de cercetare-inovare în domeniul specializat de studiu, dar și aptitudini personale și manageriale generice (de extragere/sintetizare a cunoștințelor noi în contexte/împrejurări noi, de descoperire a unor soluții inovative, care răspund unor situații sau probleme complexe, de promovare a creativității și capacității de a comunica eficient etc.), ajutându-l să se realizeze independent în viitoarea sa carieră profesională. În acest fel doctorandul devine

un partener calificat de dialog, care poate propune soluții alternative, în contexte diferite. (Mihai Korca în Ion Gh. Roșca, 2006: 208)

Deși trăim într-o lume în continuă schimbare, marcată de conflicte adânci, tensiuni și divizări sociale, dar și de efectele tehnologiei asupra vieții, poate cea mai mare realizare este faptul că *ne putem controla destinul și ne putem crea o viață mai bună într-o manieră pe care generațiile anterioare cu greu și-ar fi putut-o imagina. Ne putem construi parcursul educațional într-un mod care să răspundă planurilor și proiectelor noastre individuale.* Este nevoie să învățăm să trăim mai bine, asumându-ne responsabilitățile libertăților vieții, în condiții de incertitudine. Nu numai că trebuie să visăm la un viitor mai bun, ci și să acționăm proactiv, coerent și consistent pentru a ni-l construi. Poate ar merita să reflectăm asupra acestor întrebări: *unde mă situez eu ca individ în concurența globală și în oportunitățile momentului și cum pot să colaborez personal cu alte persoane pe plan global?*

Pentru intrarea omenirii într-o *nouă eră, Era Responsabilității Practice* este nevoie de *acte și fapte* pentru consecințele libertăților de care dorim să beneficiem individual și social-comunitar. Ceea ce urmează după societatea cunoașterii va fi *o societate a responsabilității libertăților*, asumate individual și social-comunitar, ca urmare a progreselor înregistrate de om și omenire în cunoașterea științifică. (Constantin Popescu în Ion Gh. Roșca, 2006: 263)

Bibliografie:

Ion Gheorghe Roșca (editor), (2006), *Societatea cunoașterii*, București: Editura Economică.

Michael Dertouzos, (2000), *Ce va fi: cum vom trăi în lumea nouă a informației*, București: Editura Tehnică.

<http://www.studii-doctorale.ro/>
http://www.edu2025.ro/UserFiles/File/Principale%20rezultate/cartea_alba_2_final.pdf